

smlouvy (§ 877 obč. zák.), ani jí nejde o vrácení věci omylem plněné (§ 1431 obč. zák.). Je v praxi a teorii dávno již ustálen — v ustanovení §u 226 c. ř. s. kotvíci — právní názor, že nezáleží na tom, s kterého právního hlediska žalobce žalobní nárok posuzuje, nýbrž že je toliko jeho povinností, tvrditi a po případě dokázati určitý skutkový děj a že je pak na soudě, by zjištěný skutkový děj s hlediska na něj dopadajících právních předpisů samostatně posuzoval. Nárok strany plnivší na základě smlouvy neplatné pro nedostatek způsobilosti druhého smluvníka k právním jednáním nevyžaduje nezbytně, by se žalující strana žalobou domáhala výslovně zrušení smlouvy. Stačí, když v žalobě neplatnost smlouvy tvrdí a ji ve sporu dokáže a z okolnosti té vyvodí jen jako právní důsledek žalobní nárok na vrácení toho, co plnila. Jí vyhovujícím rozsudkem je hospodářský účel plně dosažen, neboť napadená smlouva stává se již tím právně bezvýznamnou. Jinak by se věc ovšem měla, kdyby se strana z části neb úplně ještě nesplnivší chtěla sprostiti závazků jí z neplatné smlouvy vznikajících. Tu by jí ovšem nezbývalo, než domáhati se výslovně i neplatnosti smlouvy. Názor dovolání, že v projednávaném případě nejde o vrácení věci omylem plněné, je v rozporu se skutkovými zjištěními nižších soudů dovoláním nenapadenými, neboť dovolání napadá jen zjištění, že žalovaná žalobkyni v omyl uvedla, ale nikoli, že žalobkyně o souhlase otcově v omylu byla, protože jej mylně předpokládala. Netřeba se proto těmito vývody dovolání blíže obírat. Pravdu má dovolání v tom, že nejde — alespoň přímo — o vrácení věci plněné, nýbrž jde o zaplacení její ceny, než na tom nesejde, neboť z §u 335 obč. zák. plyne jasně, že obmyslný držitel, nemůže-li, jako tuto, věc jemu neprávem plněnou vrátiti tak, že by strana plnivší z plnění neměla újmy, je práv z náhrady škody a to podle míry svého zavinění až do ceny zvláštní obliby.

Čís. 6083.

Společenstva výrobní a hospodářská (zákon ze dne 9. dubna 1873, čís. 70 ř. zák.).

Společenstvo jest oprávněno vyloučiti člena, odepřel-li plat uložený mu společenstvem. Spor o to, zda byl člen právem vyloučen, jest rozhodnouti podle stavu, jenž tu byl v čase vyloučení. Člen není oprávněn započísti si na plat své vzájemné pohledávky, tehdy ještě nesplatné a nelikvidní. Společenstvo není povinno, by zjistilo předem sporem podmínky pro vyloučení člena a poskytlo mu takto příležitost k provedení likvidity jeho pohledávek.

(Rozh. ze dne 1. června 1926, Rv I 159/26.)

Žalované stavební družstvo vyloučilo v mimořádné valné hromadě žalobkyni z družstva proto, že nedodržela platební povinnosti oproti družstvu, odepřevši zapraviti družstvu příplatek 1565 Kč na zvýšeném stavebním nákladu, pak doplatek 1115 Kč 60 h, vypadající na ni za zvýšení zdíva a za vazné trámy na domku, jehož byla čekatelkou vzhledem k usnesení družstva ze dne 19. září 1921, ze dne 3. května a ze

dne 21. září 1922. V žalobě o neplatnost usnesení valné hromady a o uznání, že smlouva mezi žalobkyní a žalovaným družstvem o přistoupení žalobkyně do družstva trvá nadále po právu, tvrdila žalobkyně, že neodepřela žalovanému družstvu zaplacení částky 1565 Kč, které družstvo na ní požadovalo jménem zvýšení stavebních nákladů na domek, jehož jest žalující čekatelkou, nýbrž že žádala pouze, by družstvo provedlo s ní s ú č t o v á n í a by odečetlo od svého požadavku vzájemné pohledávky žalobkyně a hodnotu jejich vzájemných nároků. Vzájemné své pohledávky vypočetla pak žalobkyně penízem přesahujícím peníz, pro jehož nezaplacení byla z družstva vyloučena. Žaloba byla zamítnuta s o u d y v š e c h t ř í s t o l i c, N e j v y š š í m s o u d e m z t ě c h t o

d ů v o d ů:

Dovolatelka míní, že družstvo, než se usneslo na jejím vyloučení, mělo dříve řádnou cestou soudní domáhati se zaplacení svých domnělých pohledávek, by žalobkyně měla příležitost uplatnit své vzájemné pohledávky. Ale k tomu žalované družstvo nebylo povinno. Dovolatelka zapomíná, že žalované družstvo je společenstvem dle zákona ze dne 9. dubna 1873, čís. 70 ř. zák. Účelem družstevního podnikání (§ 1 téhož zákona) jest, by s p o l e č n ý m postupem stanovami vytčeným byl sledován účel společenstva, a již svým vstupem do společenstva podrobuje se každý člen usnesením orgánů společenstva, stanovám odpovídajícím, a vzdává se práva svémocně řídit kroky společenstva. Měla se tedy dovolatelka usnesením společenstevním podřídit a zaplatiti zmíněných 1565 Kč. Částka tato, jak patrně z výnosu zemské politické správy, rovná se desíti procentům z v ý š e n é h o stavebního nákladu, a těchto 10% měla hraditi žalobkyně, kdežto dalších 10% krylo se hypotekou v I. pořadí a za ostatních 80% převzal stát po rozumu §u 27 zákona o stavebním ruchu ze dne 27. ledna 1922, čís. 45 sb. z. a n. záruku. Ježto pak dle §u 1439 obč. zák. není započtení sporných a nesplatných pohledávek přípustno, nebyla dovolatelka oprávněna k tomu, by třebas jen po dobu až do kvantitativního převzetí staveb odpírala onen plat družstvem dle stanov jí uložený. Počínala-li si tak, mařila účel společenstevního podnikání a porušila tím základní zásadu družstevnictví, chtějíc v tomto směru řídit jeho kroky, i nese si důsledky toho sama. Jest pravda, že předpisem §u 411 c. ř. s. jest dovoleno, by v téměř sporu, v němž uplatňován jest určitý nárok, provedena byla i likvidita vzájemné pohledávky k započtení jinak způsobilé a po té v rozsudku provedeno bylo započtení této vzájemné pohledávky, ale tím nelze odčinit hmotněprávní stránku vzájemného poměru, že totiž žalobkyně včas vůči společenstvu nedostála svým závazkům. S druhé strany jest patrné, že družstvo, chtějíc vyloučiti člena, není nuceno, by předem zjistilo sporem podmínky pro toto vyloučení a při tom poskytlo příležitost k provedení likvidity jeho pohledávek. Spor o to, zda člen práve byl vyloučen, rozhodnouti jest tedy na základě toho stavu, který tu byl v den, kdy se vyloučení stalo, a v tento den, jak již doličeno, nebyla

žalobkyně oprávněna odpírat zaplacení 1565 Kč pro nelikvidní své protipohledávky.

Čís. 6084.

Ujednáno-li mezi dřívějším a nyníjším vlastníkem domu, že do bytu, jež dosud obýval A., nastěhuje se B., s nímž dřívější vlastník před prodejem domu uzavřel nájemní smlouvu, jest oprávněn domáhati se na nyníjším vlastníku domu, by trpěl nastěhováním se B-a, pouze tento B., nikoliv i A. Lhostejno, že mezi A-em a B-em byla ujednána smlouva směnná o bytech.

(Rozh. ze dne 1. června 1926, Rv I. 745/26.)

Tomáš R., tchán žalobce Dr. Otakara Sch-a, prodal žalovaným Dr. Rudolfu W-ovi a Alfredu W-ovi dům čp. 70, v němž má najatý a užívá byt žalobce. Při prodeji ujednal Tomáš R. se žalovanými, že tito dávají svůj výslovný souhlas s tím, že si žalobce vymění svůj dosavadní byt za byt v domě čp. 69, patřícím žalobci, který má najatý a užívá Karel O., jeho rodina a jeho podnájemníci. Žalobě Dr. Otakara Sch-a, by žalovaní Dr. Rudolf W. a Alfred W. byli uznáni povinnými strpěti, by se Karel O. se svou rodinou a svými podnájemníky z domu čp. 69 nastěhoval do bytu, obývaného dosud žalobcem v domě čp. 70, náležejícím žalovaným, o b a n i ž š í s o u d y vyhověly.

N e j v y š š í s o u d žalobu zamítl.

D ů v o d y:

Dovolatelé míní, že ku žalobnímu žádání, jemuž bylo vyhověno rozsudkem nižších stolic, byl by oprávněn jenom Karel O., pokud se týče jeho zeť, že jen Karel O. mohl by říci, že smlouva mezi ním a Tomášem R-em byla uzavřena v jeho prospěch, poněvadž on se měl nastěhovati do sporného bytu, a že proto žalobce není oprávněn domáhati se žalobou, by trpěli, aby se Karel O. nastěhoval do bytu se svou rodinou a se svými podnájemníky, že žalobce má se jen vystěhovati a že nemůže žádati žalobou o plnění, aby bylo jiné osobě uloženo trpěti určitou činnost. Dále míní, že by ani Karel O., ani jeho zeť, nebyli již oprávněni ku žalobě, že by byla jejich žaloba předčasnou, poněvadž předpokladem pro žalobu jest, že byl skutečně učiněn pokus o nájemníkovu nastěhování, že však nestačí k žalobě papírový protest. Těmto vývodům nelze upřítí opodstatněnost. Žaloba opírá se svým právním základem o smlouvu ve prospěch třetích osob. Při této může podle §u 881 první odstavec obč. zák. ten, kdo si dal slíbiti plnění třetí osobě, žádati, by bylo plněno třetí osobě. Odvolací soud zjistil, že ujednanou dohodou mezi Tomášem R-em a dovolateli jest obsah písemného ujednání ze dne 8. dubna 1925, podepsaného Karlem O-em, a předaného Tomášem R-em dovolatelům,